

TOŠAMA

ŠTEV. 7

LETO II

★

JULIJ

1966

GLASILO TOVARNE SANITETNEGA MATERIALA - DOMŽALE

»4. JULIJ — DAN BORCEV, 22. JULIJ — DAN VSTAJE«

Ta dva dneva nas nehote popeljeta v spominskih na težko obdobje vojnih dni, v katerih so se naši delovni ljudje, predani svojemu narodu, postavili v bran fašističnemu vojnemu aparatu, ki je neusmiljeno in barbarško teptal osnovne človeške pravice. To so bila leta, ki se ne dajo in ne smejo izbrisati iz spomina. Obstojati morajo v zgodovini kot krvavi madež vseh, kateri so zatajili človeštvo; obenem pa tudi svetel in veličasten spomenik vsem, katerim je bilo v najtežjih obdobjih zgodovine človeštvo in svoboda vse.

Naš namen je, da osvetlimo ustvarjalnost, delo in organizacijo ljudi v najtežjih pogojih, ljudi, kateri so z idealom odšli in slovenske gozdove in med katerimi so mnogi tam tudi ostali kot nevidni, toda herojski strazarji naše svobode.

Takoj, ko se je zrušila predaprilska Jugoslavija, se je pojavil na našem področju tov. Tomo Brejce — Pavle, kateri je imel nalogo od vojnorevolucionarnega sveta za kamniško — domžalsko področje, da organizira za splošno vstajo vse, kar je bilo potrebno za organiziranje in oborožen upor proti okupatorju. Ta vojni — revolucionarni svet so sestavljali dr. Marjan Dermastja — Urban, Tone Šturm in Stane Žirovnik. Ta svet je deloval v največji tajnosti in dajal smernice za upor v sodelovanju z najzanesljivejšimi komunisti. Osnovna naloga za izvedbo te akcije je bilo zbiranje orožja, municije in organiziranje prvih borbennih grup. Do 27. julija je uspelo vojnemu komiteju organizirati 6 grup in sicer: v Črni, v Domžalah, na Duplici, v Kamniku, v Mengšu in v Radomljah. Tako so minevali dnevi in priprave za splošno vstajo na našem področju.

Toda že 17. avgusta 1941 je bil formiran kamniški bataljon. Prvi komandant je bil dr. Marjan Dermastja, komisar pa Tone Šturm. Vse to se je odvijalo na sestanku vseh vodstev grup v radomeljski opekarni. Važnost sestanka pa je podkrepil tov. Tomo Brejce, ki je v noči med sestankom prinesel od CKPS ukaz o začetku upora na našem področju. Na sestanku so sprejeli še isto

noč šest zelo važnih sklepov o akcijah kamniškega bataljona.

Od tod je šla težka in zmagovita pot naših najboljših sinov, ki so prisegli, da bodo zvesti ljudstvu in partiji, dali od sebe vse in se tudi za ceno življenja borili za veličastna načela, katera so postala neminljiva stvarnost.

Hkrati z vojaškimi akcijami je bilo treba organizirati teren. Ni bilo lahko, ker je prenehal delovati okrožni komite KPS, ki je doslej vodil delo na terenu. Njegovi člani so se večinoma razšli po prvih partizanskih edinicah. Pripravljali so se novi kadri, vendar so tudi ti odšli v edinice, ali pa so bili izdani in aretirani.

V jeseni 1941 so Nemci ugotavljali, da se je položaj izboljšal v celotnem kamniškem okrožju, pa temu zatišju le niso popolnoma zaupali. Dejansko na območju kamniškega okrožja ni bilo nobenih partizanskih enot. Te so se premaknile na Dolenjsko in v Dolomite. Borci kamniškega bataljona so se na Gorenjskem v tem času borili za Dražgoše v sestavi Cankarjevega bataljona. Spomladi 1942 pa so se vrnil zopet

v kamniško — moravške gozdove in od tod odhajali na razne sabotažne akcije in zasede. Ob koncu marca 1942 pa so bili izdani v vasi Kostanj, se takoj premaknili višje v kostanjsko Planino, kjer se je razvila prva velika bitka na tem področju. Kamniška četa se je vedno večala in je že dosegla število 70 borcev. Pod tako udarno silo so padale postojanke in Nemci so si dovolili obiskati partizane z večkratno premočjo. In ob takih prilikah so izvajali represalije nad številnim prebivalstvom, požigali domove, pa tudi cele vasi, kot Rašico in Zlato polje. Upornost naprednih ljudi pa je vztrajala in šli so iz bitke v bitko ponosni in vzdržali napor najtežjih dni, kar jih pomni slovenska zgodovina. Še so goreli domovi, po vaseh so streljali talce, toda ponosnih borcev niso mogli streti pod nobenimi pogoji. Prav nasprotno se je dogajalo. Aktivnost na terenu je postala močna politična sila, katera je pošiljala v gozdove nove in nove borce, predvsem prostovoljce.

Bližal se je konec prvega obdobja krvave vojne in Slovenci so se do-

(Nadaljevanje na strani 2)

Organizatorji upora v kamniško-domžalskem okrožju na enem od povojnih srečanj

Spomini na začetek delovanja delavske enote v tovarni VATA Vir

Bilo je jeseni 1941. leta. To je bil čas, ko je bila akcija za ustanavljanje delovnih enot v posameznih podjetjih v največjem razmahu. Okrožni komite KPS je skušal preko svojih poverjenikov v tovarnah organizirati čim več delavskih enot in najti preko teh mnogo zanesljivih ljudi. Tako je tudi v našo tovarno prišel član okrožnega komiteja KPS tov. Stane Podbevšek — Matjaž, z obvestilom da je tudi pri nas nujno organizirati, skupaj z delavci drugih tovarn, delavsko enoto in začeti z

4. JULIJ — DAN BORCEV, 22. JULIJ — DAN VSTAJE

(Nadaljevanje s strani 1)
končno opredelili: kdor ni bil za nas, je bil proti nam. Na našem območju se je pojavila bela garda. Kakor da Nemci niso bili dovolj kruti do našega naroda in kot da niso zmogli vsega, kar so imeli v zloglasnih načrtih. Bilo je to v poletju 1944. Ta novo organizirani nasprotnik je bil še toliko hujši, ker je dobro poznal razmere in kraje, posebno pa ljudi. Mnogo poštenih in naprednih Slovencev je padlo prav zaradi teh odpadnikov. Tudi v samih Domžalah so se vgnezdili in takoj pričeli s svetim terorjem in ustrelili Venclja Perka, Franca Chvatala in Franca Hribarja. Vsi trije so bili zavedni slovenski kulturni delavci. Nato so se vrstili uboji še po okoliških vaseh. Tako so prizadejali pri političnih kadrih OF precej škode. S posebno prizadevnostjo so se lotili partijskih organizacij, toda vse zaman. Čas je hitel, leto 1944 je šlo h kraju. Naše glavno mesto Beograd je že več mesecev uživalo svobodo in trideset nemških divizij, ki so bile polno zaposlene vsa vojna leta širom Jugoslavije, so se morale pomikati na zahod, proti Ljubljani. Zato so se pred tem begom pojavljali zločini najhujše vrste in dim se je valil po hribih in dolinah. Sredi zime 1944/45 je bila tako zadnja in morda največja preizkušnja naše mlade vojske.

Vesele vesti so si prebijale pot v temne gozdove do poslednjega borca, do poslednjega ranjenca v skritih bolnicah in poslednjega starčka v porušeni domačiji. Ta dan, katerega smo tako težko pričakovali, ni bil več daleč. Nemški vojni stroj se je vedno hitreje spreminjal v nič in že so se slišali na vzhodu ruski topovi, tisoče letal je razbijalo domovino Herenvolka in pomlad, vsa v cvetnih oblačilih, je pozdravila borce tudi v beli Ljubljani in povsod, kjer je živel uporni slovenski človek. En glas je donel po naših krajih — svoboda.

Ivan Kosirnik — Harko

medsebojnim delom, ker borbene enote v gozdovih vedno bolj rabijo materialno in denarno pomoč. Zaradi tega sem se dogovorila z njim o tem, kdaj bo prvi sestanek in kako bomo uspeli vse to izvesti v konspiraciji, a v prvi vrsti angažirati vse tiste zaposlene, ki bi bili pripravljene delati za cilje narodnoosvobodilne borbe. Do tega prvega sestanka je prišlo zgodaj jeseni, nekega deževnega večera. Temu sestanku so prisostvovali tudi Stane Podbevšek — Matjaž Rodice in Milan Janežič iz Moravč. Z naše strani pa so se sestanka udeležili: Ana Pogačar, Klara Prašnikar, Ivan Štrukelj, Slavka Juhant, Tončka Paštebar in Slavka Kolenc. Osnovna tema sestanka je bila o organizaciji dela, o konspiraciji, o sestanku delovnih enot, ki so šteje od 3 — 5 članov, o dolžnostih članov odbora in o skrbi pred kompromitacijo, zaradi delovanja nasprotnih ljudi. Na tem sestanku, ki je bil pri Tončku na Viru v posebni sobi, sem bila izbrana za sekretarko delavske enote v naši tovarni. Za mojo namestnico pa je bila izbrana tov. Tončka Paštebar.

Velika odgovornost in strah pred početjem sovražnika, bojazen, da ne bom zmogla vsega, me nista mogla odvrtiti od postavljenih nalog in od hotenj, da tudi v naši tovarni pomagamo rastočemu partizanskemu gibanju in borcem v gozdovih.

Po tem sestanku smo začeli z rednim delom. Paštebarjeva, Pogačnikova in jaz smo vse bolj skrbele za to, da se je stanje v enoti vedno bolj krepilo in da se je organizacija iz dneva v dan vedno bolj utrjevala. Organizirano smo, ob pomoči drugih, začele z nabiralnimi akcijami, s sestanki in z oddajanjem rednih poročil o stanju znotraj tovarne. To so bili težki dnevi za notranjo rast naše organizacije, kajti težko je bilo zaupati vsakemu in ga pripraviti za sodelovanje. Na sestankih, ki smo jih imeli po skritih kotičkih in v okolici tovarne, smo razpravljali o tistih, ki bi stopili v naše vrste. To je bilo težavno delo, kajti čestokrat so delavke in delavci izjavljali, da ne bodo dajali pomoči, da ne bodo člani naše organizacije in da jih ne zanima literatura, ki jo je v tem času že izdajala Osvobodilna Fronta.

Spominjam se nekaterih tovarišic, s katerimi smo poskušali delati skupaj, vendar moram priznati, da kljub odklonilnemu stališču niso bile proti našim prizadevanjem. Poleg tega pa se moramo zavedati, da je bilo v tistih dneh težko dajati sodbo o pripadnosti, ker so nekateri v trenutni situaciji opravili vse tisto, kar je pred njih postavljala organizacija in so pozneje postali ak-

tivni borci v enotah narodnoosvobodilne borbe.

Z rastjo partizanskih edinic so se večale potrebe tudi po hrani, vojnem in sanitarnem materialu in po denarni pomoči partizanskim družinam. S tem je rasel pritisk na osnovne organizacije s strani naših enot in tudi teror okupatorja je bil vedno hujši. Toda organizacija je morala delati in iskati pota, kako na eni strani izigrati sovražnika, na drugi strani pa čim bolj pomagati partizanom.

Še prav posebno se spominjam neke akcije po nalogu okrožnega komiteja KPS, ki mi jo je poveril tov. Matija Podgoršek. Od njega sem dobila bone, ki so jih izdajali partizani s nalogo, da se moram razgovarjati s takratnim lastnikom tovarne, Francem Kocjančičem o vojnem posojilu. S težkim srcem sem šla v njegovo pisarno in mu povedala, da je tudi njegova dolžnost, da prispeva k narodnoosvobodilnemu gibanju. V imenu predpostavljeneh sem zahtevala od njega več tisoč mark — točnega števila se ne spominjam. On kot lastnik in jaz kot delavka sva si stala v njegovi pisarni iz oči v oči. Priznam, da sva bila oba prestrašena, kajti rok za denar je bil ob koncu šihla. Ko sem odšla od njega, sem neprestano mislila na to, kdaj se bo na dvorišču tovarne pojavil gestapo. Toda — ni ga bilo! Ko sem po končanem delu stopila v njegovo pisarno, mi je izročil denar — spominjam se, da je bil ves blede in mi z mirnim glasom rekel: »Srečno!« Tedaj sem spoznala, da je tudi on v bistvu na naši strani in da ne bo delal težav pri odnašanju materiala v gozdove.

Toda glej! Denar sem imela, a kako z njim priti domov in ga odposlati naprej? Pri tem so mi pomagali zaupni tovariši, med njimi Ivan Štrukelj in me stalno obveščali o kontrolah na cestah in o zasedah, ki so bile postavljene v posameznih krajih.

Spominjam se, da sem nekoč spet nesla večjo vsoto denarja iz tovarne in da je bila na cesti kontrola. O vsem tem sem bila po zaslugi tovarišev iz tovarne pravočasno obveščena. Zaradi tega sem uničila vse sezname naših ljudi, vendar denarja nisem mogla, ker sem ga morala pravočasno oddati. Imela sem srečo! Kontrola je pregledala samo osebno legitimacijo, a torbice, v kateri sem imela denar, niso pregledali. Čestokrat je v takih primerih pomenila zunanja vljudnost vse, čeprav je v notranjosti telo sovražstvo do njih.

Sestanki so postajali vse pogostejši. Vedno več sanitetnega materiala je odhajalo iz tovarne. Zaupanje je raslo. K temu je mnogo pripomogla vedno širša organizacija, zaupanje in tudi tedanji vratar Alojz Juteršek je vseskozi deloval z

(Nadaljevanje na strani 3)

Spomini na začetek delovanja delavske enote v tovarni VATA Vir

(Nadaljevanje s strani 2)

Nami. Težave pri našem delu pa so nastale tedaj, ko so bile ustanovljene belogardistične postojanke. Tedaj je bilo še težje najti »naše ljudi« in zaupanje, da je borcev v gozdovih pomoč vedno bolj potrebna. Ob tem je vse pogosteje prihajalo do izdajstev in ta izdajstva so otežkočala delovanje organizacije v tovarnah in tudi na terenu.

Tudi sama sem to doživela. Nekega vročega avgustovskega dne, so prišli gestapovci s svojimi plačanci na tovarniško dvorišče. Zanimali so se za Tončo Paštebarjevo in za mene. Razgovor na dvorišču je slišal tudi lastnik tovarne Kocjančič in hitro obvestil vodjo oddelka Olgo Detelovo naj me rešijo, če je le-ta mogoče. Toda prav tiste dni sem bila bolna zaradi noge. Spet je bila organizacija na mestu. Še preden je prišel gestapo na Rodico k Martinčevim, kjer sem stanovala, sem bila že posvarjena o tem, da me iščejo gestapovci. Pri Martinčevih sem stanovala na podstrešju v posebni sobici, v isti hiši pa je stanoval učitelj Venceslav Perko, ki so ga takrat Nemci imeli že zaprtega in so ga po-

zneje kot talca ustrelili za Šumberkom. Ivan je takrat naročil gospodinji naj jim reče, da sem odpotovala v Kranj k zdravniku in da se vrnem popoldan ali zvečer z vlakom. Zaman so me čakali na domžalski železniški postaji pozno v noč.

Gestapo je pač nasedel temu, da se bom vrnila iz Kranja z vlakom — in to je bila moja rešitev. Tovariši so me sredi belega dne odpeljali na Vrhpolje pri Moravčah, odkoder sem takoj po ozdravitvi nog odšla v partizansko edinico in to preko Limberske gore, Črničva, Nove Štiffe in Gornjega grada v Luče. S partizani sem preživela mnoge težke dneve, brez hrane, tople odeje, sredi stalnih borb in hajk, vendar sem vedno nosila v sebi zavest, da organizacija, ki sem jo vodila v tovarni še vedno dela in da tovariši, ki delujejo v njej, znajo ceniti vse tisto, kar čuti človek, ki je postavljen prid dejstvo: živeti ali zverinsko umreti!

Sedaj po 25. letih so vsi ti spomini še vedno tako živi, ker so bili del velikega življenja, ker so bili neposredno povezani z borbo za obstanek in za ta čas, ki ga danes živimo.

Slavka Štrukelj — Olga

Lepo se vrnem na pot in se vracam v smeri, od koder smo prišli. Ker pa pot ni bila v celoti zaraščena z grmovjem, sem v nekem presledku zagledal pod seboj kolono Nemcev. Spoznal sem, da mi ni poti nazaj, pospešil sem korak, toda pred mano se je odprla preko petdeset metrov dolga čistina. Še enkrat se ozrem, ko zagledam kolono že dvajset metrov pod mano. Stela je preko sto mož in se počasi premikala vstric v smeri moje poti. Komaj začnem teči preko čistine, je že začelo pokati. S puško v roki sem v teku med streli, ki so me obsipavali s peskom, prstjo in vejami prebrodil to čistino. Pospešim tek, ker vem, da bom kmalu vzdolž klanca, ki me bo zakril pred svinčenkami. Sedaj, ko že mislim, da sem rešen, pa pride drugo. V brzini teka se pred menoj pojavi strma ledena ploškev, ki je dolga preko sto metrov. Kaj sedaj? Ni časa za premišljanje, le naprej. Samo pet korakov, pa sem bil že preko polovice drčve. Prevzel me je strah, da se bom ubil ob skalah, toda rešilo me je grmičevje. Odsesel sem le nekaj skromnih prask in že po kratkem času lahko nadaljeval pot.

Šele nekaj ur po tem sem se spomnil, da ta strah pred smrtjo na ledeni drči le ni bil tako velik, kakor tisti, ko sem bil napaden s šarci in brzostrelkami. Šele tedaj sem ugotovil, da imam za spomin na svoj beg prestreljeno kapo in hlače, pa še par metkov v odeji, ki je bila v nahrbtniku.

Slavko Rosulnik — Vido

TOVARIŠTVO

Bilo je lepega jesenskega dne, ko me pokliče komisar in me vpraša:

»Si že šel kdaj čez Jelovico do Bohinjske Bistrice?«

Odgovorim mu da sem že šel enkrat.

»No, potem pa upam, da boš izpolnil dano nalogo.«

Takoj mi da misliti, kakšna bo ta naloga. Vem, da je iz Selške doline do Bistrice preko osem ur hoje. Preko same Jelovice je poti in križišč kakor v središču mesta. Nato komandir:

»Jutri zjutraj dobiš mulo s tovorom. Peljal jo boš v Staro Fužino.«

In res v zgodnjih jutranjih urah vzamem mulo s tovorom. Menda je bil sladkor za bolnico na Pokljuki. Pot ni bila lahka, vendar sva z mulo srečno prispela do skalnatega obronka, kjer se je že dobro videla Bohinjska Bistrica. Toda nesreča ne počiva. Ker je partizanska pot tik nad železniškim predorom, ki so ga stražili Nemci, sva morala biti zelo previdna. Med skalami se prebijava še po zadnjem najhujšem terenu; še malo, toda ne: mula se spotakne in pade na tri metre nižjo skalno polico. Kako pomagati živali, ki ima preko dvesto kg, jaz pa petdeset, je verjetno razumljivo. Gre mi na jok; sam brez tovarišev, edino mula — naj jo pustim in pobegnem? Ne! Premilo me gleda, ne morem. Pomagam ji, vstane in gre z mano. Ko prideva na vrh skal, ji naložim tovor in od-

rineva ter srečno dopotujeva preko Save do Fužine. V kraju sva bila z mulo lepo sprejeta: mula je dobila lopo in hrane, jaz pa tudi. Naslednji dan sem se vračal, spotoma pa pozdravil še mojo sopotnico in se vrnil v edinico. Komandir je bil zadovoljen, da je bila opravljena zopet ena naloga. Vendar mi je čez nekaj tednov povedal, da je bila mula hudo bolna in da je poginila in to prav zaradi padca preko skal, ker se je hudo poškodovala. Še danes se čudim, kako je mogla po padcu sploh še nositi breme; morda pa je tudi to moč tovarištva.

Slavko Rosulnik — Vido

STRAH, VENDAR NE V PRAVEM ČASU

Kot član ekonomata SVPB Pokljuka, ki se je nahajal na obronkih Jelovice v Selški dolini, sem imel nalogo za dovoz hrane in ostalega materiala iz Kropo. Bili smo v trojki in gremo preko Dražgoš v Kropo, toda ne pridemo daleč: že za prvim ovinkom od Dražgoš počni par strellov iz pušk. David, Ciril in Jože me opozorijo na nevarnost, in mi pravijo, naj se vrnem, toda to za mene ni dovolj. Rečem jim, naj se vrnem malo nazaj, jaz pa da se povpnem malo v hrib in to sem tudi storil. Za moje tovariše nisem vedel, kako daleč so prišli, toda tudi jaz sem se naveličal čakati, ko je bilo vse tako mirno.

VESELO DOŽIVETJE

Bilo je v začetku maja 1945, ko smo bili z največjo hajko pri kraju. V lepem spomladanskem jutru, ko smo že vedeli, da se bliža konec naše hoste in da gremo v dolino, smo si skušali pripraviti tudi nekaj dobrega za pod zob. Seveda smo se dobro poznali med seboj, zato smo tudi vedeli, kateri med nami ima svoj praznik. Bil je 7. maj 1945, dobro so vedeli, da sem jaz tega dne zlezal na svet, vendar to ni bil glavni vzrok. Tega jutra smo bili pripravljani na vse, tudi jaz, vendar sem jim hotel pripraviti presenečenje. Prebrskal sem nahrbtnih in našel zadnjo »bredco«, italijansko bombo. Šel sem na grič in da dam priznanje tovarišem, ker smo tako srečno preživeli, vržem bombo, ki pa je eksplodirala že tri metre od mene in mi povzročila pet ran, od katerih pa je bila samo ena bolj resna. Predno pa pridem k tovarišem po pomoč, pritečejo k meni in povedo, da je Trst osvobojen.

Kmalu so mi izprali rane, nato se že začne vriskanje, streljanje iz pušk, toda to veselje kmalu mine. Pred nami se pojavi kurir, ki prinese nalogo, da naj bo stroga tišina.

»Zakaj?«

(Nadaljevanje na strani 4)

Poročilo o delu UO in DS

V času od 26. 5. do 28. 6. 1966 je bila 1 redna in 1 izredna seja DS ter 3 redne seje UO.

Delavski svet:

Na izredni seji DS so člani obravnavali pogodbo z Jugobanko o investicijskih sredstvih za leto 1966. Sprejeli so sklep, da se nabavijo z deviznimi sredstvi naslednji stroji: kompletni čistilni stroj, centrifuga, stiskalnica, stroj za izdelavo cik-cak vate, merilni stroj in belilni aparat; v zvezi s tem se poravnajo vse obveznosti, ki jih določa pogodba. V zvezi z vzdrževanjem koč naj se opravijo vsa popravila ter nabavijo nekatere stvari.

Na redni seji DS sta bila sprejeta dva pravilnika: pravilnik o varstvu pri delu ter pravilnik o požarni varnosti. Člani DS so obravnavali poleg nesreč pri delu tudi spremembe v analitični oceni delovnih mest, ki so jih, z nekaterimi dopolnitvami, sprejeli. Veliko razprave je bilo glede uvedbe toplega obroka. Zedinili so se, da se le-ta uvede, znesek, ki naj bi ga plačal delavec pa je 0,70 N din; razlika med dejansko ceno obroka ter 0,70 N din se krije iz sklada skupne porabe. Sprejet je bil tudi sklep, da se da gasilskemu društvu Krašnja odškodnino za uporabo doma v višini 17.300.- N din ter sireno, ki se odpiše iz osnovnih sredstev. Delavski svet je tudi poslušal poročilo o rezultatih poslovanja do konca maja t. l., detajlno obravnava zastojev po oddelkih, poročilo o odsotnosti za to obdobje ter kratko informacijo o gibanju proizvodnosti.

Upravni odbor:

Na sejah UO, ki so bile v tem času, so člani obravnavali podpis pogodbe z Jugobanko za devizna sredstva za investicije. V zvezi s tem so člani opozorili, da je treba že prej dobro preštudirati vse probleme, ki bi nastali v zvezi z nakupom strojev, kajti nabava osnovnih sredstev potegne za sabo še druge investicije.

VESELO DOŽIVETJE

(Nadaljevanje s strani 3)

»Sedaj pazite na ranjence. Ne toliko zaradi nemške vojske, ampak zaradi njihovih hlapcev, ki se bodo sedaj skrivali v hosti in da čimprej spravimo naše ranjence v dolino.«

In res, v teku par dni smo spravili vse ranjence v Škofjo Loko. Z mojimi tovariši pa smo ostali še preko dvajset dni v svoji karavli, da smo prenesli naše skladišče iz vzhodja Jelovice do Škofje Loke.

Ta dan je bil zame najlepši v življenju iz partizanskih dni, ne glede da sem bil ranjen po svoji krivdi.

Slavko Rosulnik — Vido

»ČAS DOPUSTOV

Pot iz Vršiča na Prisojnik

Pogled na Pihavec v Julijcih

Iz poročila o finančnem uspehu za čas od 1. januarja do 30. aprila je bilo razvidno, da so rezultati dobri, posebno še glede na lansko leto.

Člani UO so obravnavali tudi izvoz in položaj na zunanjem trgu; le-ta se je začel polniti s sanitetnim materialom, zato so težave z izvozom izdelkov.

Sprejete so bile tudi spremembe v poslovniku TOSAME glasila naše tovarne; med drugim tudi predlog, da se honorar za prispevek poveča za 100%. Obravnava je bilo tudi stanje priprav za gradnjo skladišč. Dogaovoriti se je treba s stanovanjskim podjetjem v Domžalah glede dokončne cene za zemljo; pohiteti je treba

z lokacijskim dovoljenjem, da se stvar ne bo zavlekla do jeseni.

Poleg teh točk je bilo na sejah UO obravnava še sledeče:

Poročilo o službenem potovanju tov. Janeza Babnika — direktorja — in tov. Slavka Bajca — komercialnega vodje — v Italijo in Švico; spremembe operativnih planov; ureditev družbene prehrane; doseganje plana itd.

Vse velike stvari so preproste in mnoge lahko izrazimo le z eno besedo: svoboda, pravičnost, čast, dolžnost, milost, upanje.

Churchill

KORISTIMO TUDI V GORAH»

Pogled s spodnje postaje žičnice na Veliki planini proti Skuti, Grintavcu in Štruci

Motiv z Velike planine

PREVELIKO UŽIVANJE TABLET SKODUJE

Še nikoli doslej ljudje niso živeli v taki dinamiki življenja, v teku za časom in kot logični posledici tega, v živčni napetosti. Prav posebno breme pada predvsem na žene, ki so večinoma zaposlene in razpete med kopico dolžnosti kot gospodinja, kot mati in kot proizvajalka na svojem delovnem mestu.

Ker ne najdejo drugega izhoda iz vsega tega, a želijo, da imajo čim več energije, da rešijo vse te probleme in obveznosti in vsaj navidezno odstranijo živčno prenapetost,

mnogi a predvsem žene posegajo po sredstvih, ki bi jim lahko pomagala, toda v pravem času in v pravi meri. To so zdravila proti bolečinam — predvsem glavobolom, ki jih poznamo kot tablete Phenalgot, Plivadon, Cofalgol itd.

Toda že od najstarejših časov sem obstaja med zdravniki pravilo, da je strup v malih količinah lahko zdravilo, a jih ljudje v večjih količinah postaja strup. Enak slučaj je tudi pri tabletah, ki v zadnjem času jemljejo v prav nenormalnih

količinah in to z edinim ciljem, da trenutno odstranijo bolečine, brez ozira na posledice.

Karkoli organizem dobi v sebi, v začetku burno reagira na to tujo snov. Toda čim dalj časa to tujo snov dobiva, toliko bolj se nanjo privadi in se ji vsemanj upira. Ko jemljemo tablete, občutimo vse večjo potrebo po njih, telo pa postaja vse manj občutljivo na njihovo delovanje. Nekatere snovi, ki jih tablete vsebujejo, izzivajo navado, ki je slična navadi morfinista, kadilca ali uživalca črne kave.

Ne samo, da pri prevelikem uživanju tablete ne nudijo nobene koristi, ampak, povzročajo tudi poškodbe raznih organov našega telesa. Predvsem poškodujejo želodec in povzročajo lahko prebavne motnje. Statistika nam pokaže, da ima velika večina ljudi, ki jemlje preveč tablet, želodčne bolečine.

Druga nevarnost je v tem, da jih naše telo ne more pravočasno izločiti in zaradi svojega kopičenja poškodujejo pri izločanju ledvice. Obstaja predpostavka (iz ameriških virov), da prevelike doze povzročajo indirektno neka levkemična obolenja.

Torej, tablete so nedvomno koristno in zelo učinkovito zdravilo, če jih jemljemo takrat, kadar, je zares potrebno in v količinah, ki so predpisane, t. j. največ 4 dnevno skozi nekaj dni. Ako jih bomo jemali na tak način, nam bodo zares v veliko pomoč, če pa jih bomo preko razumnih mej, bomo dosegli le nasprotni učinek, zmanjšale bodo našo delovno sposobnost, povzročale navado in namesto, da bodo naš pomočnik, se spremenijo v nemilega sovražnika.

V. P.

VTISI S TEČAJA za kvalifikacijo

Hitri razvoj industrije terja od človeka vse več znanja in sposobnosti. V ta namen je tudi naše podjetje organiziralo tečaj za pridobitev kvalifikacije tkalske in opletniške stroke. Temu tečaju so se tudi pridružili delavci iz tovarne TRAK Mengeš, s katerimi smo se prav dobro razumeli.

Vtisi iz tečaja so različni. Predavatelji so bili v glavnem dobri. Nekateri so nam zelo dobro razložili snov in se potrudili, da smo to dobro dojemali, drugi pa so bili tudi malo bolj površni — to mislim predvsem iz pedagoškega vidika, ali to ni bistveno vplivalo na uspeh slušateljev.

Tudi med slušatelji so bile težave. Nekateri so bili bolj prizadevni, drugi manj. Snov, ki nam je bila predavana, je bila dokaj težka, po (Nadaljevanje na strani 6)

Planirani in doseženi finančni uspeh za čas od 1. januarja do 31. maja 1966

	V novih dinarjih		Indeks
	5/12 letnega plana	Doseženo od 1. I. do 31. V. 1966	
1. Realizacija po fakturah izdanih med letom	16,017.535,00	17,040.529,53	106
2. Plačana realizacija	16,017.535,00	16,707.453,46	104
3. CELOTNI DOHODEK	16,018.365,00	16,724.440,80	104
4. Porabljena sredstva	10,720.595,00	10,093.719,53	94
5. NETO PRODUK (3-4)	5,297.770,00	6,630.721,27	125
6. Skupni stroški, ki obremenjujejo celotni dohodek	11,206.790,00	10,642.451,07	95
7. DOHODEK (3-6)	4,811.575,00	6,081.989,73	126
8. Za osebne dohodke iz nekoregiranega dohodka	3,104.415,00	3,922.883,37	126
9. Ostanek dohodka (7-8)	1,707.160,00	2,159.106,36	126

VTISI TEČAJA ZA KVALIFIKACIJO

(Nadaljevanje s strani 5)
sebnost nam je bil trd oreh matematika in to za večino slušateljev.

Ko smo bili nekje na sredini učnega programa, smo se spraševali ali bomo sploh prišli do zaključka ali ne, ker se je ta tečaj že dvakrat začel ne pa končal, kot bi bilo treba in to zaradi objektivnih težav.

Sam učni program je bil zadovoljiv, mislim, pa da bi v bodoče imeli predmet tudi iz organizacije dela.

Porazno pa je bilo to, da je od dvanajstih predvidenih delavcev tkalske stroke obiskalo le šest delavcev našega podjetja. Kje so vzroki za tako neresnost? Mislim, da jih poznamo. Tako neresnost iz strani nekaterih delavcev-tkalcev je kaj slaba spodbuda za nadaljnje usposabljanje delavca — strokovnjaka — samoupravljalca.

Slušatelji tega tečaja se zahvaljujemo predavateljem in podjetju za uspešno izvedbo tečaja.

Pripis uredništva: Izpit za kvalificiranega tkalca oziroma kvalificiranega oplemenitilca so opravili:

1. Kolbl Martin
2. Banko Janez
3. Rode Janez
4. Udovč Avgust
5. Štrukelj Stane
6. Oražem Jože
7. Klopčič Srečo
8. Pirnat Stane
9. Modlić Hinko
10. Vulkan Jurij
11. Peterka Anton
12. Potočnik Avgust
13. Kerč Franc
14. Nakrst Avgust

Uredniški odbor jim čestita in obenem želi koristno uporabo pridobljenega znanja.

F. K.

Tov. uredniku!

Dovolite mi, da se v našem glasilu poslovim od vseh in se jim zahvalim za darilo.

Skoraj dvajset let sem delala s svojimi sodelavkami in zelo težko mi je, ko se sedaj poslovljam, saj me veže mnogo spominov, lepih in osrečujočih. Zato pa vam moja posebna zahvala za vse razumevanje in pomoč.

Iskreno se zahvaljujem tudi vsem mojstrom, vodilnemu kadru in zdravstvenemu osebju.

Mnogokrat se bom vsakega spominjala.

Ivanka Urbančičeva

Naš razgovor

Ob našem obisku v Študi smo na dvorišču srečali mojstra. »Kako ste«, smo ga nagovorili in mu povedali namen našega prihoda.

Takoj je poklical eno izmed delavk in sicer KRISTINO MAZOVEC, da bi nam povedala o delu in življenju v tej delovni grupi, ki šteje le devet tkalk in dva mojstra.

Hoteli smo sesti za mizo, a ker tu nimajo stolov, smo se pogovorili

kar stoje.

»Kam pa sedete v odmoru,« sem povprašal tkalko Kristino.

Povedala nam je, da ob lepem vremenu odmora prebijejo kar tu na prostem, pozimi pa poleg strojev.

»Kje pa imate garderobne prostore?« me je zanimalo.

Pokazala nam je na ozka vrata in rekla, da imajo tam obešalnik kamor spravijo obleko.

Videti je, da je obrat nekoliko prepuščen samemu sebi, nekatere pomanjkljivosti so očitne in bi morale biti za delavke urejene. Nekoliko je morda temu krivo splošno o svojem mnenju, da tkalnica tu nima perspektiv, kar pa še ni utemeljeno. Stroji so resnično dotrajani — že 1958 leta so bili izločeni iz obratovanja v Tiskanini. Lepa prednost tega obrata pa je v tem, da ima lastno energijo za pogon strojev, kar je verjetno glavni vzrok, da Študa še obratuje v teh pogojih. Sicer pa prisluhnimo, kaj pravi tkalka Kristina Mazovec?

»Gotovo ste že dolgoletni član našega kolektiva; ali mi lahko poveste kaj o svojem delu?«

»Že 24 let sem zaposlena v podjetju, škoda je le, da sem med tem časom prekinila delovno razmerje. Bom morala pa zdaj nekoliko dalj časa delati. Zdaj že par let delam v Študi in mi je všeč. Lažje strežem navadnim tkalskim strojem, kakor pa v trakotkalnici, kjer sem že nekajkrat delala, pa sem morala nositi stalno očala kar, pa mi tu ni treba, ker je tu manj čolničkov in mi oči ne trpijo toliko. Poleg tega pa sem doma tu v neposredni bližini in mi pride prav tudi zaradi tega.«

»Kdo in kako vas obvešča o dogodkih in sklepih v tovarni?«

»Naš mojster je član delavskega sveta in ta nas stalno o vsem sproti (Nadaljevanje na strani 7)

NAŠ RAZGOVOR

(Nadaljevanje s strani 6)

obvesti. Ponavadi se pogovorimo kar med malico. S plačo pa dobimo tudi TOSAMO, ki nam prinaša tudi ostale novice. Vselej jo vzamem domov in jo prebiram, kadar mi čas to dopušča.

»So vam mojstri vedno pri roki?«

»Ponavadi so vedno tu na mestu. Samo kadar imajo sestanek na Viru, smo same in takrat si moramo pomagati po svoje. Seveda, če pa je potrebno, pa znamo povedati tudi po svoje.«

»To vam rad verjamem, samo ne vem, če ste vselej upravičene?!«

»Kaj vas pri delu najbolj ovira?«

Kristina je brez pomisleka odgovorila, da je to vročina, pozimi pa mraz. »Zdaj imamo sicer vrata stalno odprta, če odpremo še okno, pa je prepih.«

Ozrl sem se proti odprtim vratom, skozi katera se je razlegal glasen trušč strojev in odmeval v dokaj mirno okolico. Vročina je zdaj povsod, saj tudi na Viru je toplo in delajo pod težkimi pogoji.

»Zelo neprijetno je pozimi,« je nadaljevala Kristina, »ker prostori niso dovolj ogrevani, posebno dopoldne se prepočasi ogreje. Zdaj nam obetajo novo peč, ta sicer že stoji tu poleg. Samo bojim se, da jo bodo začeli montirati šele takrat, ko bo potrebno že zakuriti.«

»Imate kakšne želje?«

»Delala bi rada tu vse do upokojitve.«

»Pa vas ropot ne moti?«

»Prav nič. Navadila sem se, doma pa pravijo, da preveč vpijem. Želela bi tudi, da bi imele boljše stroje, ker imamo s temi stalne težave. Za naslednjo zimo pa bi želela, da bi bili delovni prostori bolje ogrevani. H koncu bi tudi želela, da bi tudi nam omogočili dobivati topli obrok, saj smo za to, da bi ga jemale.«

»Zahvaljujem se vam za sodelovanje, upam, da se bomo še srečali, do takrat pa vam želim, da b' se vaše želje, kar se le da, izpolnile. Pri delu pa še vnaprej mnogo uspehov!«

F. P.

za katero je pa še vedno zelo velika konjunktura. Ravno tako še vedno zelo primanjkuje na domačem trgu gaze nesterilne á 100 m in 10 m. Prodaja ovojev s tkanim robom je bila v mesecu poročanja normalna. Po veliki stagnaciji prodaje staničevine, katero smo imeli v preteklem mesecu, se le ta počasi zboljšuje. Plan prodaje in proizvodnje filtrov za cigarete in lepljivih obližev pa poteka normalno.

Vrednost izvoženega blaga znaša v mesecu juniju 8070 \$ vse na konvertibilno področje. Izvozili smo blago artikel »Mitja« in razni sanitetni material. Poleg tega pa smo izvozili še za 34.000 \$ blaga »Mitja« na konvertibilno področje potom reexportnega podjetja v zameno za odgovarajočo količino bombaža.

Skupno vrednost izvoženega blaga do konca meseca poročanja znaša 77.398 \$ ali 68,71 % od letnega plana izvoza in pogodbe z Jugobanko ter še omenjenih 34.000 \$ izven okvirnega plana.

Zaloge gotovih izdelkov so se delno zmanjšale.

Komercialni vodja:
Bajec Slavko oec.

Proizvodnja v mesecu juniju 1966

Oddelok	Enota mere	Planirana količina	Proizvedena količina	Indeks
1. Trakotkalnica	000 vot	87.024	77.416	89
2. Tkal. širokih tkanin	000 vot	455.304	430.754	95
3. Kardirnica	kg	72.864	72.124	99
4. Konfekcija	N din	2.966.976	2.787.805	94
Vložki	ptk	567.744	585.410	103
5. Cigaretne filtri	000 kom	30.787	28.615	93

Količinska proizvodnja v mesecu juniju ni bila izvršena, razen v konfekciji pri vložkih. Vzrok nizkih proizvodnih količin moramo iskati predvsem v neredni dobavi surovin, to je stanične in bombažne preje.

Velika ovira v proizvodnji je pomanjkanje raznega pomožnega materiala in utenzilij na tržišču, kar nam preprečuje čim prejšnjo rekonstrukcijo v oplemenitilnici.

Prodaja gotovih izdelkov v mesecu juniju

Prodaja gotovih izdelkov v mesecu juniju je bila zadovoljiva. Operativni plan bruto realizacije prodaje smo dosegli 3.468.529,53 N din, nasproti planirani realizaciji 3.541.800 N din ali 97,93 %.

Skupna realizacija prodaje gotovih izdelkov od 1. I. do 30. junija znaša 20.749.352,45 N din ali 52,64 % od letnega plana realizacije.

Da nismo dosegli plan prodaje v mesecu juniju je vzrok predvsem v tem,

V mesecu juniju se pričinja že čas dopustov in so tudi izostanki zaradi dopustov večji, kar tudi vpliva na doseženo proizvodnjo. Veliki izpad proizvodnje smo imeli zaradi padca napetosti električne energije in to povsod, kjer so avtomati. Največji izpad proizvodnje je bil v oddelku za izdelavo cigaretne filtrov, ker je tam vsa priprava vezana na avtomatizacijo in električno ogrevanje.

da imamo na zalogi blago, katerega pripravljamo za izvoz. Vzrok je pa tudi v tem, ker tudi proizvodnja ni izpolnila svoj plan.

Iz navedenih podatkov je razvidno, da ni bilo bistvenih sprememb v prodaji gotovih izdelkov na domačem trgu v mesecu juniju, kljub nekaterim tendencam stagnacije. Ugotavljamo tudi občutno zmanjšano povpraševanje damskih vložkov in sanitetne vate, razen cik-cak vate,

NESREČE

Od 27. aprila do 27. maja so bile prijavljene tri nezgode pri delu in ena, ki se je pripetila na poti.

DE Konfekcija:

Kump Milka, konfekcionarka (4. 5. 1966). Pri stroju za izdelavo damskih vložkov je zamenjala odsotnega strojnika. Pri odstranjevanju nabrane vate se je urezala v prst zaradi nevdignjenega krožnega noža.

DE Filtri:

Krulc Srečko, strojnik na CSF stroju (17. 5. 1966). Pri odpiranju kormore je z izraščanim nohtom na roki zadel ob oljni kazalec in se ranil.

DE Tkalnica:

Kočar Rafaela, tkalka (27. 5. 1966). Pri zagonu tkalskega stroja ji je čolniček poškodoval prst roke, s katero je držala bilo.

Na poti:

Dolenc Justina, tkalka (10. 5. 1966). Na poti na avtobus je zadela z ного v kamen in si poškodovala prste na nogi.

Od 27. aprila do 27. maja so bile prijavljene tri nezgode pri delu in ena, ki se je pripetila na poti.

DE Konfekcija

Kump Milka, konfekcionarka (4. V. 1966). Pri stroju za izdelavo damskih vložkov je zamenjala odsotnega strojnika. Pri odstranjevanju nabrane vate se je urezala v prst zaradi nevdignjenega krožnega noža.

DE Filtri

Krulc Srečko, strojnik na CSF stroju (17. 5. 1966). Pri odpiranju kormore je z izraščanim nohtom na roki zadel ob oljni kazalec in se ranil. (Nadaljevanje na strani 8)

NESREČE

(Nadaljevanje s strani 7)

more je z izraščnim nohtom na roki zadal ob oljni kazalec in se ranil.

DE Tkalnice

Kočar Rafaela, tkalka (27. 5. 1966) Pri zagonu tkalskega stroja ji je čolničnik poškodoval prst roke, s katero je držala bilo.

Na poti

Dolenc Justina, tkalka (10. 5. 1966) Na poti na avtobus je zadela z ного v kamen in si poškodovala prste na nogi.

Od 27. maja do 27. junija je bilo prijavljenih 5 nezgod pri delu in ena na poti.

DE Oplemenitilnica

Djurašević Rajko, belilec (1. VI. 1966) Ko je peljal na kolicah bombažni bali, si je poškodoval stopalo ob prečki vozila.

Zalokar Janez, belilec (2. VI. 1966) Po končanem delu, je skočil iz kadi, udaril z desno roko po robu kadi in si jo poškodoval.

DE Filtri

Peterlin Franc dipl. ing., vodja DE (4. VI. 1966). Pri pregledu bombažnih kartonov, je skočil s kupa embalaže, naložene v skladišču in si pri tem poškodoval levo nogo v gležnju.

DE Tkalnice

Gregorin Rezka, tkalka v Zvezdi (10. 6. 1966). Zaradi prepaha na delovnem mestu je hotela zapreti okno. Da bi ga dosegla, je postavila pokonci desko, stopila nanjo in padla z nje. Poškodovala si je nogo v gležnju.

Kolbel Marjeta, previjalka (24. 6. 1966). Pri križno previjalnem stroju v pripravljalnici je ponesrečenki stopila sodelavka na nogo in ji jo poškodovala.

Na poti

Cencelj Ana, izdelava filtrov (13. VI. 1966). Pri vožnji s kolesom v tovarno je padla in si poškodovala nogo.

Kadrovske vesti

V MESECU JULIJU PRAZNUJEJO SVOJ ROJSTNI DAN:

Tkalnica ovojev: Breznik Olga, Jerman Ani, Judež Milica, Kočar Milica, Okoren Peter, Pirnat Vinko, Tomažič Vida, Zarnik Ciril.

Tkalnica gaze: Kos Ana, Maček Cilka, Rožič Ančka.

Avtomatska tkalnica: Peterka Ivanka.

Pripravljalnica: Cerar Vinko, Peterka Ani, Pojbič Lojzka, Rokavec Marija, Štrukelj Slavka, Igljč Marija

Belilnica: Gaberšek Ciril.

Kadre: Grošelj Ciril, Peterka Marija.

Konfekcija: Cerar Zalka, Hafner Ančka, Kovačič Marija, Kurmanšek Olga, Marenk Vida, Miš Kristina, Morela Ivanka, Penezic Marija, Pogačar Ani, Polajnar Ani, Šivavec Ivanka, Zalokar Ani.

Filtri: Dolinar Ljubo, Velepec Ani, Klakučer Marica, Grošelj Marija, Dragar Vinko.

Tajništvo: Birk Marija, Cedilnik Anica, Drolc Ivan.

Tehnični oddelek: Borštinar Dušan.

Računovodstvo: Marinček Marica, Naum Olga.

Komerciala: Kos Ivan, Podbevšek Anica, Ravnikar Ciril.

Pomožni obrati: Gaberšek Viktor, Juteršek Dano, Korant Jakob, Volkar Ivan, Kovač Marjan.

Cestitamo!

V MESECU JUNIJU JE VSTOPIIL V PODJETJE:

Kovač Marjan — v mehanično delavnico.

V JUNIJU STA ODŠLA IZ PODJETJA:

Železnik Ivan — transportni delavec in Marinko Štefka — tkalka.

V POKOJ JE ODŠLA:

Dovžan Marija — konfekcionerka. V podjetju je bila zaposlena 12. let.

Želimo ji obilo počitka in trdega zdravja v zasluženem pokoju!

V MESECU JUNIJU SO SE RODILI:

Tončki Savičevi — hči, Ivanki Pevčevi — hči.

V JUNIJU SO SE POROČILI:

Gostič Helena — por. Mavsar, Majdič Marjana — por. Rogelj, Mavsar Anton in Dimič Peter.

Iskrene čestitke!

IZID ŽREBANJA

Običajne uganke je v zadnji številki zamenjal anketni list uredništva. Rezultate ankete posredujemo na drugem mestu, tu pa bi le povedali, da je med tistimi, ki so oddali anketne liste, žreb namenil potovalno apoteko VIDI GRLČEVI, kolekcijo naših proizvodov pa SLAVKU BAJCU.

Izdaja Tovarna sanitetnega materiala Domžale.

Urejuje uredniški odbor:

Pavla Buždon, Danica Merkužič, Mirko Požek, Franc ing. Peterlin, Srečko Vodlan, Dušan Borštinar (tehnični pomočnik), Toni Laznik dipl. oec. (odgovorni urednik). Telefon odgovornega urednika 72-313 int. 08

Tisk: Papirkonfekcija Krško, obrat Valvasorjeva tiskarna

Naklada 700 izvodov

VATKA VOTEK IN FILIP FILTER OPAZUJETA

